

Viešojo valdymo evoliucija šiuolaikiniame etape

Alvydas Raipa

*Kauno technologijos universitetas
K. Donelaičio g. 20, LT-44239 Kaunas*

Stephan P. Osborne (ed.) *The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance.* London and New York: **Routledge, 2010.** Gausioje, pastaruoju metu pasirodančioje mokslinėje viešojo valdymo procesus analizuojančioje literatūroje išskirtinis dėmesys skiriamas Edinburgo universiteto profesoriaus ir Tarptautinės viešosios vadybos draugijos (angl. *International Research Society for Public Management*) prezidento bei viešojo valdymo problemas analizuojančio žurnalo *Public Management Review* leidėjo Stephen P. Osborne redaguotam šiam kolektyviniam leidiniui. Ši monografija rengta daugiau kaip trisdešimties autorių. Ją sudaro 431 puslapis.

Knygoje, kurią sudaro penkios dalys ir jas detalizuojantys dvidešimt trys poskyriai, pateikiamas itin solidus, naujas ir reikšmingas požiūris į naujojo arba gerojo valdymo koncepciją, atsiradusią ir besiformuojančią XX ir XXI a. sandūroje. Esminė, jungtinė knygos siužetine linija – svarbiausia šiuolaikinio viešojo valdymo, viešųjų organizacijų teorijos problema – tarporganizacinės sąveikos diskursas, t. y. problema, jungianti visų rūšių ir lygių, hibridinių organizacijų, organizacinės tinklaveikos, viešosios politikos ir viešosios vadybos tinklinių koncepcijų įvairovė, kurią sudaro tarporganizacinė partnerystė, bendradarbiavimas, tarporganizacinių santykių rinkodara ir kt. metodologinės viešojo valdymo transformacijos problemos. Monografijos autoriai, išskeldami ir analizuodami teorines viešojo valdymo perspektyvas, itin išsamiai metodologiškai pasirenge, puikiai suvokia, kad teorijos taikymas metodologinėms problemoms iškelti ir spręsti yra viena reikšmingiausių bet kurio socialinio mokslo (taip pat ir viešojo valdymo) problema. Visa tai sąlygojama gebėjimo aprašyti, išaiškinti, numatyti valdymo pokyčius ir ciklus. Tai ypač išryškėja pirmoje knygos dalyje, kurios skyrių autoriai yra tokie viešojo valdymo korifėjai kaip B. Guy Peters, O. Huges, L. Lynn ir kt.

Įvertinant tai, kad dabartiniu laikotarpiu viešojo valdymo metodologija kaip intelektualinis mąstymas ir veikla yra skirta naujosios viešosios vadybos paradigmam evoliucionuoti į gerąjį viešąjį valdymą, antrojoje ir trečiojoje knygos dalyse, analizuojant teorines metodologines sektorių partnerystės ir atskiras rinkodaros, viešųjų paslaugų tobulinimo, valdžios ir piliečių struktūrų dalyvavimo viešųjų paslaugų bendrakūrimo procese problemas, autoriai kūrybiškai suvienija tradicines metodologines viešojo valdymo paradigmines nuostatas su dabartiniu laikotarpiu

iškeliamomis (kartais šiek tiek diskutuotinomis) prielaidomis apie socialinę elgseną. Šių dalių autorių (R. W. Mcquad, C. Hodge, S. P. Osborne, K. Mc. Laughlin, J. M. Bryson ir kt.) pateikiamos metodologinių nuostatų interpretacijos yra pakankamai naujai pagrįstos ir turi ne tik mokslinį pažintinį, bet ir tam tikrą naują, normatyvinį pobūdį, padedantį formuoti metodologines naujosios viešosios vadybos tobulinimo arba rutuliojimosi į gerąjį viešąjį valdymą nuostatas.

Šiuolaikinio viešojo valdymo supratimas, vidinių sąlygų, ir jo kontekstualumo analizės lygmuo priklauso nuo faktų ar prielaidų tyrimo lygmens. Tada galima atsakyti į klausimą, ar viešojo valdymo paradigmos, teorijos, konceptai, nuostatos gali būti rimtai priimamos ir interpretuojamos taikant specifines viešojo valdymo ir bendrąsias socialinių mokslų metodologijos galimybes, t. y. universaliausias viešojo valdymo ir bendrasociologines teorijas, tokias kaip sprendimų rengimo ir įgyvendinimo, interesų grupių sąveikos, sistemų teorijų variacijos, racionalizmo, inkrementalizmo, viešojo pasirinkimo, piliečių dalyvavimo ir kt.

Knygos ketvirtosios ir penktosios dalių autoriai (E. H. Klajn, L. J. O'Toole, S. Martin, T. Jung, S. P. Osborne ir kt.) aptaria įvairių valdymo lygių viešojo sektoriaus veiklos analizę anglosaksiškose šalyse, skiria daugiau dėmesio pirmajai viešojo valdymo sudedamajai daliai – viešajai politikai, jos tinklų veiksmo ir tobulinimo mechanizmams, vietinių ir centrinių sprendimų sąveikos atvejų analizei. Penktojoje knygos dalyje analizuojamos viešosios politikos teorijos ir praktikos sąveikos atskirų šalių (visų pirma Jungtinės Karalystės ir JAV) ir atskirų veiklos sričių ir struktūrų atvejais. Paskutiniajame knygos skyriuje, taikant įvairius tyrimo metodus, siekiama išvelgti inkrementinius pasikeitimus viešojo valdymo teorijoje ir praktikoje. Pagrindžiama, kad viešojo valdymo metodologijos priešasčių atpažinimas, prielaidų pastebėjimas, kategorijų ir definicijų dizainas bei vertinimai remiasi lyginamąja analize, atvejų studijomis, racionalistinių teorijų interpretacijomis ir viešojo pasirinkimo teorijomis. Remiantis minėtoms metodologinėmis konstrukcijomis, atsiranda subjektyvaus vertinimo galimybės. Todėl autoriai itin dažnai taiko ir pakankamai paplitusius, patikrintus metaanalizės, teorinio modeliavimo, loginio skirstymo ir klasifikavimo, analogų metodus ir su jais siejamas analizės procedūras.

Issami gerojo viešojo valdymo analizė atlikta beveik be priekaištų. Žinoma, vien tarporganizacinių viešojo sektoriaus problemų analizė nesudaro visos gerojo viešojo valdymo teorijos. Galbūt galima buvo daugiau akcentuoti viešosios politikos ir viešojo administravimo sąveikos šiuolaikiniame viešajame valdyme aspektus, kaip išeities poziciją analizuojant daugelį valdymo problemų dabartiniu metu. Tačiau struktūrinė knygos sandara – autorių pasirinkimas.

Apibendrinant galima teigti, kad pristatoma knyga savo kokybiniais parametrais, inovatyviais požiūriais, knygos struktūros sudarymo principais yra plačiausiai ir labiausiai šiuolaikinio viešojo valdymo esmines postuluojamas vertybes bei tendencijas reziumuojantis darbas viešojo valdymo teorijų plėtojimo srityje ir užima reikšmingą vietą viešojo valdymo tobulinimo ir šiuolaikinių reformų procesų analitinėje literatūroje. Manychiau, kad suinteresuotoms akademinėms ir viešojo valdymo praktinėms institucijoms reikėtų siekti pateikti recenzuojamą leidinį lietuvių kalba.

Alvydas Raipa – Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo katedros profesorius, socialinių mokslų daktaras.

E. paštas: alvydas.raipa@ktu.lt

Alvydas Raipa, Doctor of Social Sciences, is a Professor at the Department of Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kaunas University of Technology.

E-mail: alvydas.raipa@ktu.lt

Apžvalga įteikta redakcijai 2011 m. sausio mėn.